

Kiistelyn sijaan konkreettisia tuloksia toimivalla vuoropuhelulla
ja yhdessä tekemällä

Case: Suomen luonnonsuojeluliiton, Greenpeacen ja Metsähallituksen
Metsätalous Oy:n välinen yhteistyö- ja neuvotteluprosessi

Jonna Kangasoja Akordi
Antti Otsamo Metsähallitus Metsätalous Oy
Harri Hölttä Suomen luonnonsuojeluliitto

Miten konflikteja voidaan ratkaista?

Välttely

- Ratkaisu syntyy sattumanvaraisesti

Taustalla olevien intressien käsittely

- Osapuolten välinen neuvottelu
- Avustettu neuvottelu

Haetaan oikeudellista ratkaisua

- Haetaan ratkaisu oikeusistuimelta
- Haetaan ratkaisu välimiesmenettelyssä

Voimien mittelo

- Ratkaisu syntyy vahvemman oikeudella, pakottamalla

Julkisluonteisten kiistojen sovittelun (public policy mediation) piirteitä

- Avustettua neuvottelua, joka perustuu osapuolten intresseihin
- Yhteensovittamisen prosessi etenee mahdollisten ratkaisuvaihtoehtojen hahmottamisesta, vaihtoehtojen yhteiseen arviointiin ja punnintaan ja valintoihin
- Lopputuloksena yhteisiä hyötyjä tuottavien ratkaisujen kokonaisuus
- Konsensuspäätökset
- Ulkopuolinen sovittelija/taho yleensä tarpeen
- Toimeenpano osana kokonaisuutta - seuranta
- Sovelluksia Yhdysvalloissa 1970-luvulta alkaen ympäristökiistoissa, lainsäädäntöprosesseissa, hallinnonalojen kiistoissa. Yleistynyt myös esim. Hollannissa

Taustaa

- Metsähallitus, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Greenpeace käynnistivät yhdessä Kainuun metsäkiistoja käsittelevän [konfliktikartoituksen](#) syksyllä 2018. Haastattelut tehtiin välillä marraskuu-joulukuu 2018 (yhteensä 43 haastateltua)

Kainuun metsien käsittely on viime vuosina synnyttänyt monia paikallisia kiistoja. Tilanne on kärjistynyt esimerkiksi Oulujärven saarten ja Vienan reitin osalta. Kiistanalaisia kysymyksiä ovat olleet ainakin hakkuukohteiden luonto- ja suojeluarvot, metsien käsittely retkeily- ja virkistysalueilla sekä maisemakysymykset.

Metsähallitus, Greenpeace ja Suomen luonnonsuojeluliitto käynnistivät marraskuussa 2018 yhdessä tilannekartoituksen Kainuun metsäkiistoihin liittyen. Kartoituksen tavoitteena oli syventää ymmärrystä kiistojen kärjistymisen syistä ja mahdollisuuksista niiden lievittämiseksi.

- Päätös Kainuun metsäkiistojen sovitteluprosessin aloittamisesta lokakuussa 2019 (MH, SLL, GP yhteinen toimeksiantosopimus Akordille)
- Aloituspalaveri 21.11.2019, työohjelma laadittiin 18.12.2019

Sovittu seuraavasti:
Kajaani 3.9.20

Kajaani 3.9.2019,

[illegible]

MIKÁ PROSBUUR GANESI... ?

- KOKARDI
- KACHRA
- KRAKA
- KARA

*KAUNP

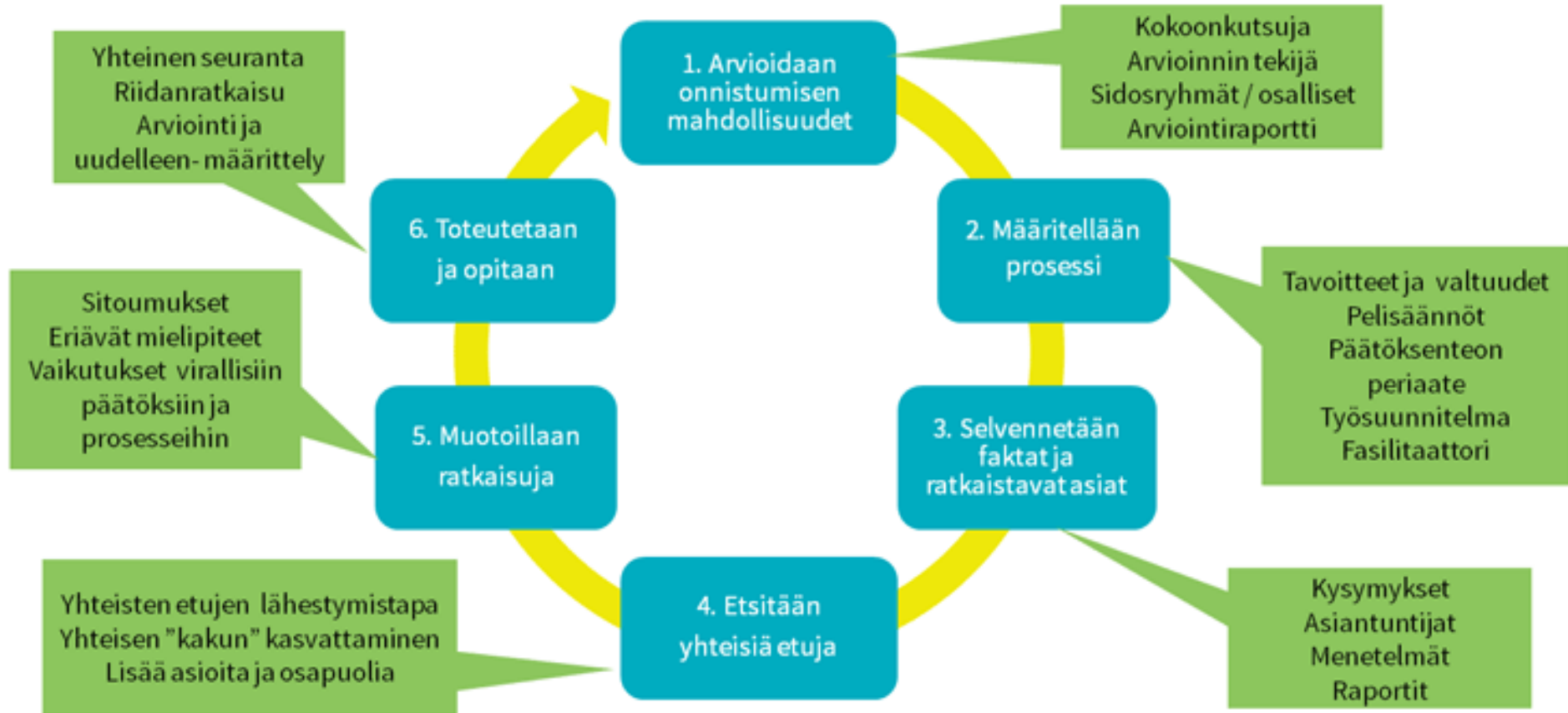
Tavoitteet prosessille (17.3.2020 julkaistussa tiedotteessa)

Kainuun valtion metsien sovitteluprosessin tavoitteena on päästä yhteiseen näkemykseen järjestöjen esittämistä monimuotoisuuden kannalta arvokkaista kohteista. Yhteisenä tavoitteena on biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen suojelun tasoa nostamalla ja metsien käsittelytapoja kehittämällä, samalla sovittaen yhteen entistä paremmin metsien eri käyttömuotoja.

Lisäksi tavoitteena on rakentaa ympäristöjärjestöjen ja Metsähallituksen välille uusi toimintamalli metsien käsittelyyn liittyvien erimielisyyksien ennaltaehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Kainuun prosessista saatuja kokemuksia hyödynnetään Metsähallituksessa mm. soveltamalla niitä valtakunnallisesti koko maassa.

Uusi toimintatapa perustuu osapuolten väliseen tiiviiseen yhteistyöhön, ennakoivaan yhteydenpitoon, kunnioittavaan keskusteluun, tutkimustietoon ja jaettuun ajantasaisimpaan ympäristötietoon.

Akordin lähestymistapa - avustettu neuvottelu

Mitä avustettu neuvottelu tarkoitti käytännössä?

- Akordin rooli: konfliktin kartoittaja, prosessin rakentaja ja suunnittelija, tapaamisten valmistelija, vetäjä ja dokumentoija, sovittelija, neuvottelujen ulkopuolinen avustaja, sekä uuden osapuolten yhteistyöhön perustuvan toimintamallin kapasitoija (koulutukset)
- Syksystä 2018 tammikuuhun 2021 asti.
- Tuona ajanjaksona
 - Kainuun valtionmetsien konfliktikartoitus
 - 14 yhteistyöryhmän tapaamista (muistiodokumentti n 100 sivua + raportti)
 - 23 leimikkoja käsittelevää kohdepalaveria, maastokäyntejä

Tuntoja ennen 17.4.2020 tapaamista:

Olemme tehneet tätä työtä yhdessä puoli vuotta - Mikä on muuttunut? Mikä on nyt eri tavalla kuin ennen tätä prosessia?

Kirjoita tähän alle:

- neuvotteluyhteys kehittynyt hyvään suuntaan
- alustavia sopimuksia saatu aikaan/kehitteillä Vieranreitti, Kainuun AES, retkeilyalueiden hakkuutavat...
- asiakokonaisuus laajentunut Kainuusta käsittämään laajasti koko maata
- konkreettisiin sopimuksiin pyrittävä: alun alkaen Näljängän yhteissuunnitelmasopimus oli keskiössä - Näljängän vanhanmetsän kohteista olisi päästävä alkuperäisen suunnitelman luonteiseen sopimukseen
- Ihmiset ovat tulleet tutummaksi
- Keskusteluyhteys avattu, mahdollisuus laajentaa työtä kattamaan koko maata ja löytää ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat ongelmien ratkaisujen jo ennakoon.
- Etelä-Suomeen keskusteluyhteys saatu aikaiseksi ja ensimmäinen tapaaminen järjestetty ja toinen sovittu. Asioita käytiin hyvässä hengessä läpi ja tietoa jaettiin esim. Ae-suunnittelun päivityksestä.
- suora yhteydenpito huolenaiheista saatu aikaan
- hyvä keskusteluyhteys on syntynyt
- Avoimuus on lisääntynyt
- Asiallinen ja rakentava vuorovaikutus on kasvanut

Kainuun
metsäkiistojen
tilannekartoitus

Prosessin
määrittely

Prosessin laajeneminen valtakunnalliseksi

Yhteisen tietopohjan
muodostaminen
ja neuvottelu

Kainuun kiistakohteet

Muut järjestöjen esittämät
luontokohteet ja MH:n
leimikkosuunnitelmat

Yhteistyöryhmän tapaamiset

Pohjanmaa-Kainuun kohdepalaverit
46 leimikkoa, yht. 550 ha

Etelä-Suomen kohdepalaverit
429 leimikkoa, yht. 4050 ha

Lapin kohdepalaverit
425 leimikkoa, yht. 2125 ha

Yksittäisten leimikkojen tarkasteluista kohti jaettuja kriteereitä ja periaatteita

- Työryhmän jäsenillä yhteinen käsitys siitä, että yksittäisten kiistakohteiden käsittelystä - vaikka se olisi ennakoivaakin - tulee pyrkiä siihen, että monimuotoisuusarvoiltaan arvokkaita valtionmetsiä koskien maassa olisi selkeät ja yhteisesti hyväksytyt linjaukset ja ohjeet. Tästä syystä valtionmaiden luonnonmetsien rakennepiirteitä koskeva kriteerityöskentely on ollut prosessin ytimessä alusta asti. Työssä on haettu yhteisymmärrystä luonnonmetsän kriteereistä järjestöjen ja luonnonmetsä -ryhmän inventoijien kanssa.
- Työ on vielä kesken.
- EU:n luonnonmetsän ja vanhan metsän kriteereitä valmistellaan ministeriöiden tasolla.

Yhteistyöhön perustuvan toimintatavan ja osaamisen kehittäminen

Metsähallituksen yhteistyökoulutukset:

9 x kaksipäiväistä koulutusta
välillä marraskuu 2019 -
helmikuu 2020

(n. 250 henkilöä osallistui)
mukana myös
ympäristöjärjestöjen edustajia

Arvioita koulutuksen ja kapasitoinnin merkityksestä

“Alueellisissa palaverissa Akordin koulutus on näkynyt selkeästi molemminpuolisena kunnioituksena ja palaverit ollaan saatu vedettyä sovitulla tavalla. Kentällä suunnittelijat selkeästi enemmän miettivät myös koulutuksessa käydyillä tavoilla, kun konfliktitilanne on mahdollisesti tulossa tai tullut ja tänä vuonna olemmekin saaneet parannettua välejä esim. paikallisiin järjestöhenkilöihin.”

“[Koulutusten vaikutus prosessiin on ollut] Iso. Myös Metsähallituksen sisällä koska eihän siellä perinteisesti ole ollut sellaisia tilaisuuksia jossa on samaan aikaan läsnä koko ketju kenttätason suunnittelijoista aina metsätalousjohtajaan saakka, ja keskustelu on varsin vapaata.”

Välitulos: Metsähallituksen Metsätalous Oy:n lupaukset tammikuu 2021

Esimerkkjä: Korpiaineisto

- Koulutetaan suunnittelijat tunnistamaan korpikohteita paremmin

Uhanalaislajiston inventointikohteet

- Koko maan osalta täydennetään ekologista verkostoa ae-tarkastelun periaatteita noudattaen järjestöjen toimittaman lajiaineiston ja kohteilla tehtyjen maastotarkastusten perusteella ja koostetaan tieto ratkaisusta järjestöille paketeissa sitä mukaa, kun ovat valmiina, 2021 ja 2022
- Lisätään Metsähallituksen metsätalouden lajiosaamista kohdennetulla koulutuksella.

Muut toimet

- Ympäristöopasta päivitetään prosessin aikana havaittujen puutteiden tai muutostarpeiden mukaisesti
- Puustollisesti arvokkaiden luontokohdekriteerien jatkotyöstö tavoitteena yhteisen näkemyksen löytäminen, 2021
- Suunnittelijoiden ja muiden toimihenkilöiden maastokoulutus luontokohteiden tunnistamiseen kesä 2021

Sitoumukset yhteistyön jatkamisesta

- Jatketaan järjestöneuvottelujen prosessia 2021-22 sekä valtakunnallisesti että alueellisesti tavoitteena, että leimikkokarttojen tarkastamisesta päästään luontokohteiden määrittelyyn.
- Todetaan yhteisesti erityistilanne LUKEn ja Puolustusvoimien käyttöoikeusalueiden osalta.
- Prosessin aikana koostetaan yhteinen aineisto, jossa kuvataan, miten yhteistyön avulla on saatu kehitettyä luontokohteiden verkostoa ja monimuotoisuuden säilyttämistä valtion monikäyttömetsissä.
- Tiedotetaan tuloksista yhdessä.

“Prosessi on vienyt paljon aikaa, mutta siitä saadut uudenlaiset välit Metsähallituksen ja järjestöjen kesken ovat niin tärkeitä, että prosessiin on käyttänyt mielellään aikaa.”

“Opin ymmärtämään selkeästi paremmin miksi asiat ovat menneet välillä aika solmuun osapuolten kesken. Se on ollut ilo huomata myös, että sovitut asiat ovat pitäneet ja sovittuihin asioihin on voinut luottaa. Olen oppinut kuuntelemaan selkeästi paremmin toisen osapuolen näkemyksiä ja ottamaan niitä työssämme huomioon sekä arvostan enemmän myös sitä ammattitaitoa, mitä toisella osapuolella on asioiden hoidossa käytössä.”

“Metsähallituksen sitoumukset, joita käsitellään viimeisessä neuvottelussa, tuovat toteutuessaan merkittävän lisän luonnon monimuotoisuuden ylläpitoon. Ilman tätä prosessia kyseisiä sitoumuksia ei varmaankaan olisi tehty.”

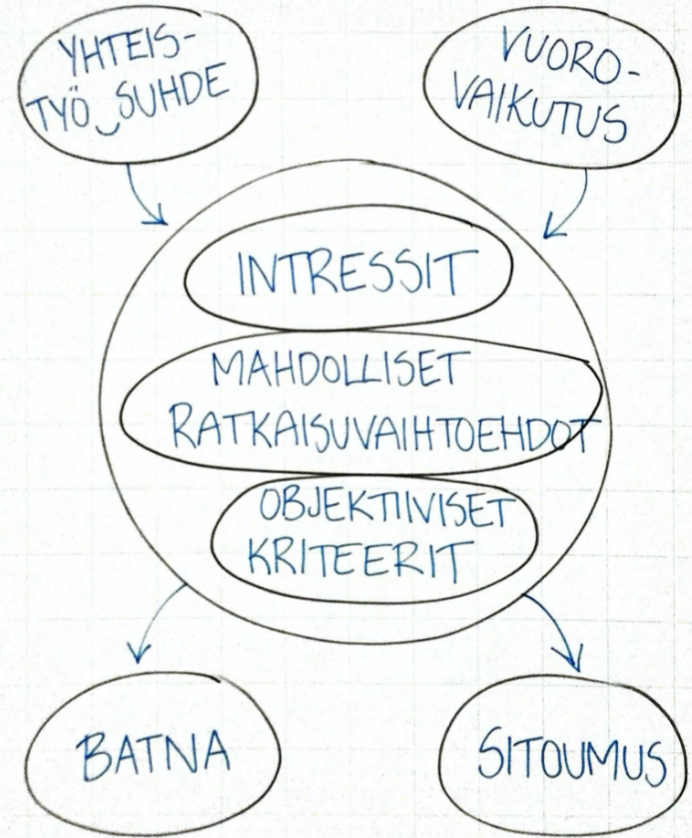
Akordin arvio

Prosessissa on onnistuttu vuosien 2019-2021 aikana rakentamaan ns. neuvottelupöytä (kuvassa), jota ei ennen prosessia ollut. Pöytään on voitu tuoda osapuolten toimesta alkuperäistä suunnitelmaa laajemmin niitä asioita, joista nämä osapuolet ovat kokeneet tarvetta käydä keskustelua. Tämä siksi, että muuta vastaavaa foorumia asioiden käsittelyyn ei ole ollut.

“Kainuun prosessista” kasvoi valtakunnallinen ympäristöjärjestöjen ja MH MT Oyn vuoropuhelun foorumi.

Valtakunnallisessa työssä ollaan edetty jaetun tietopohjan rakentamisessa. Isot ylätason kysymykset on vielä ratkaisematta.

Seitsemän elementtiä:

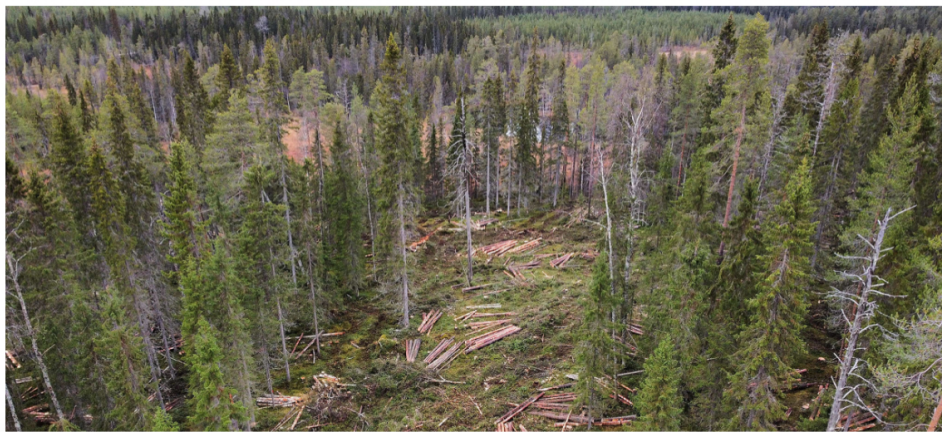

Valtio hakkaa luonnonmetsiä Suomussalmella – Greenpeace paikalla

Greenpeace Suomi • 13/10/2021

Valtio hakkaa arvokkaita luonnonmetsiä Suomussalmella. Hakkuut on toistaiseksi keskeytetty. Greenpeace on paikalla ja vaatii hakkuista luopumista. Karttimonjoella on paikalla myös metsien suojeluarvojen kartoittajia ja Elokapinan metsäaktivisteja. Ympäristöjärjestöt ovat nostaneet Karttimonjoen metsien luontoarvot useaan otteeseen. Metsähallituksen tietoon ja vaatineet hakkuusuunnitelmista luopumista.

“Ilman tätä prosessia meillä olisi ollut tällainen kiista vähintään kerran kuukaudessa koko tämän viimeisen kahden vuoden ajan.”

- Matti Liimatainen, Greenpeace 20.10.2021

Nykytilanne

- Ensi viikolla (marraskuun alku) on työryhmän 18. tapaaminen
- Ryhmä tekee väliarvion tilanteesta - onko yhdessä asetetut tavoitteet saavutettu? Miten maailma on muuttunut prosessin ympärillä kolmessa vuodessa? Miten eteenpäin?
- Ratkaistavana mm.
 - a. Onko neuvottelupöydässä mukana oikeat tahot?
 - b. Mitä tulisi tavoitella jatkossa?
 - c. Pitääkö pelisääntöjä ja toimintatapaa tarkastaa?
 - d. Miten toimitaan jos / kun järjestöjen rajaamista kohteista ei saavuteta yhteisymmärrystä?